

הבעיות הפנימיות של המדינה הטילו צל כבד על מצב-הרוח שלו האדם כישראלי. אך עיקר תשומת-ליבו הופנתה חשיבוע צפונה, אל המאורעות בלבנון.

מהו לקח המאורעות האלה?

התעמולה הרישמית הדיגישה נושא אחד: מילחמת-האזרחים בארץ הארזים מוכיחה, כי אין ממש בסיסמה הפלסטינית הנושנה על הקמת "מדינה דמוקרטית רבי-עדתית, שבה יחיו זה בצד זה מוסלמים, נוצרים ויהודים".

מאחר שממילא לא התייחס איש ברצות לסיסמה זו, שנוצרה לצורכי תעמולה בלבד, לא היה חדש בלקח זה.

"לבנון השלמה". אבל היה טמון בימאורעות לקח חשוב ואקטואלי הרבה יותר — ועליו על עמד איש בישראל.

כאשר קמה מדינת לבנון, במילחמת-העולם השנייה, היתה המגמה להקים מדינה של העדות הנוצריות, בנפרד מסוריה המוסלמית.

בסני הצרפתים והעסקנים הלבנוניים עמדה הברירה: להקים "לבנון קטנה", שתכלול את האיוורים הנוצריים בלבד, או "לבנון גדולה", שתכלול גם איוורים מוסלמים נרחבים.

הייעצוהו גבר על התבונה, וקמה לבי "גדולה". כמחצית תושביה היו מוסלמים — ובעיקרם הילודה המוסלמית, הרבה יותר, נוצר בה רוב מוסלמי. כל בעיות לבנון (ראה איגרת העורך, עמוד 6) צמחו על רקע זה.

כיום ברור שהיתה זו טעות קטלנית. אילו קמה לבנון קטנה, נוצרית-הומוגנית, היו סיכוייה לתחזיק מעמד גדולים לאין-שיעור.

הלקח לגבי ישראל — ברור, "לבנון הגדולה" מקבילה ל"ארץ-ישראל השלמה", מדינה דו-לאומית בעלת מיעוט ערבי בן 35%, שיגדל במהרה באמצעות חילודה. "לבנון הקטנה" מקבילה לישראל בגבור לותיה הקודמים.

התרופה גרועה מתמחלה. הלקח השני, חשוב גם הוא.

לבנון לא היתה מתמוטטת בצורה כזו, לולא הפעילות התכופות של צה"ל בישיטתה, שעירער את הממשל והרס את יוקרת הצבא.

כיום ברור כי איש מאותם שנתנו את הפקודות לפעולות אלה, לא נתן מראש את דעתו על תוצאה מדינית צפויה זו, שי היא חמורה הרבה יותר מאשר המישר של חזירות הפיראטיות. ה"תרופה" היתה גרועה הרבה יותר מאשר ה"מחלה" שאר תה היא באה לרפא.

השטחים המוחזקים

כסילים ומלאכים

רבין תיכנון, אך

פרס נאם — ורעיון

זחיר נקטם באיבו

במקום שמלאכים חוששים לדורו, ה"כסיל רץ קדימה" אומר פיתגם אנגלי. בימים האחרונים הדגים זאת שימעות פרס שוב.

כי פרס אינו יכול לשותק. ובשטף דיבורו, הוא מסוגל להטביע רעיונות טובים רבים.

מאזרח מדי. הרעיון התגבש בהדרגה, וזה בבירורו של יצחק רבין. עיקרו: ל"העביר את העניינים הפנימיים של אוכלוסיית הגדה המערבית — בנון חינוך, רפורמה חקלאית — לידי מנכ"לים ערביים מקומיים.

היה ברור מראש כי הצלחת הרעיון מוטלת בספק תמור. הממשלה תחמיצה את ההזדמנות להקים בשטחים המוחזקים מינואל פלסטיני אשר יכול להיות אלטרנטיבה לאש"ף. בשנים 1967 עד 1972, היו עסקני הגדה מוכנים לכך, אך בזה-אחר

צמרת המדינה סבלה השבוע מהתקפה חמורה של סכני

והסרניה. אישיותה היתה מפוצלת לחלוטין. מחצית אחת של ליבה שאפה להצלחת ביקורו של אנוואר אל-סאדאת בארצות-הברית. כי כל הקו המדיני שהוביל להסדר הביניים בסיני נובע מן התיקווה שסאדאת יתקרב לאמריקאים, יגרש את הסובייטים מן המרחב, ישתלב במערכותיו של "ידידי הנרי" קיסינג'ר, ויגיע להסדר עם ישראל.

המחצית השנייה של אותו לב שאפה למטרה הפוכה בדיוק: שסאדאת ייכשל לחלוטין באמריקה, שיקומם נגדו את דעת הקהל האמריקאית, ושכל ההתקרבות המצרית-אמריקאית תתפוצץ.

פצצות בקאהיר

הצרה היא שהיו אלה שני חצאים בלתי-שווים. החצי הראשון היה חדש לגמרי, הססני ומלא-סיקפוקים. בעליו, ובעיקר יצחק רבין, אומנם החליטו להמר על הקלף של מיתון מצריים והרחקתה מברית-המועצות. אבל כל ההשלכות הנובעות מכך הן חדשות, בלתי-מקובלות בישראל ובלתי-מעוררות בתפיסה ישראלית כוללת ושיטתית. מבחינה ציבורית היא תלויה, למעשה, על בלימה.

החצי השני, לעומת זאת, הוא ותיק ומנוסה מאוד. מאז קום המדינה ועד לפני שנתיים, היה זה היעד מס' 1 של מדיניות-החוץ הישראלית: למנוע בכל מחיר התקרבות אמריקאית-מצרית.

למען המטרה הזאת הוטל ביוני 1954 על רשת-הריגול הישראלי במצריים לחבל במוסדות אמריקאיים בקאהיר ובאלכסנדריה, כדי לפוצץ את הידידות החדשה שנוצרה או בין המישור המצרי החדש ובין שר-החוץ האמריקאי, ג'ון פוסטר דאלס. כאשר אכן התפוצצה ידידות זו, וארצות-הברית ביטלה את הצעתה לממן את הקמת הסכר הגבוה באסואן, נשמה ממשלת ישראל לרווחה.

התוצאה היא כבר נחלת-ההיסטוריה: מצריים הודינה בנשק סובייטי, פרצה מילחמת-קדש ולאחר-מכן מילחמת ששת-הימים. ברית-המועצות חדרה למרחב וכימעט השתלטה עליו. עתה, עם גירוש הסובייטים ממצריים וכינון יחסי סאדאת-קיסינג'ר, התהפך הגלגל.

וקמת פושטי-הרגל

כשיו משמשות שתי המגמות הישראליות בעירובוביה, ומונעות כל מדיניות ברורה ושיטתית. חשבו, בעת ביקור סאדאת באמריקה, בלט הדבר מדיניות-ביטחון. ממשלת ישראל לא רצתה לפעול נגד הביקור. היא חששה

שהדבר ירגיו את הממשל האמריקאי, המייחס לביקור זה עדיפות עליונה, ומבלים אותו כניצחון אמריקאי כביר. ואכן, סילוק הסובייטים ממצריים הוא ניצחון אמריקאי סנסציוני, בעל חשיבות גלובלית.

מאידך, לא יכלה ממשלה גם לעמוד מנגד, כאשר נפתחה על סאדאת התקפה יהודית ספונטאנית.

הדבר החל ערב הביקור, כאשר הורה סאדאת לנציגיו באו"ם לתמוך בהחלטה הקובעת כי הציונות היא תורה גזענית. בכך הביע סאדאת רק השקפה המשותפת לכל העולם הערבי, ושהוא עצמו דוגל בה לא פחות מעמיתיו.

העניין נוצל מייד על-ידי ראשי-העירייה היהודי של ניו-יורק, אברהם בים, שהודיע כי יחרים את ביקור סאדאת. לבים חיו כמה סיבות פוליטיות טובות:

● למצוא חן בעיני מיליוני היהודים בני-יורק, בוחרי הנאמנים, בייחוד אחרי שנחל כישלון חסר-תקדים בגיהול העיר ניו-יורק. בים אחראי לפשיטת-הרגל של העיר יותר מכל אדם אחר. מאחר שניהל את המשק הכספי של העיר במשך שנים, עוד לפני שנבחר כראשי-העירייה.

● להתנקם בנושא גירלד פורד, שהכריז עליו מילחמה, והמונע כימעט בכוח הושטת כל עזרה שהיא לעיר ניו-יורק. מנוי וגמור עם פורד להביא את עיריית ניו-יורק לידי פשיטת רגל רשמית — ובים מצא דרך לחבל בביקור סאדאת, שהוא כעת המיבצע העיקרי של פורד.

הפרשה הביכה את ממשלת ישראל, גרמה לסיכסוך נרגו בין חיים הרצוג בניו-יורק ושימחה דיניץ בחשיגנטון, ולתאשמות כי ממשלת ישראל דואגת למדינה ולציונות פחות מאשר ראש עיריית ניו-יורק.

"ההערה האנטי-שמית"

הפרק השני תחיל כאשר עמד סאדאת מול העיתונות האמריקאית המקובצת.

מסיבת-עיתונאים כזו היא מיבחה חמור גם לפוליטיקאי אמריקאי משופשף. מטרתם העיקרית של רוב העיתונאים היא

בינתיים חלף הזמן, ומעמדו של אש"ף התבצר היטב.

בשטחים המוחזקים עברה האוכלוסיה כולה לצד אש"ף. הצלחות אש"ף בעולם, והשינואה הגוברת למלך חוסיין מאז "ס"טמבר השחור" של 1970, חיזקו אהדה זו.

משום כך ברור לגמרי כי שום ערבי מקומי לא יעז לקבל על עצמו תפקיד של מנכ"ל בשטחים המוחזקים, אם ייראה

זו מסלו לוי אשכול, משה דיין וגולדה מאיר את ההצעה הזאת.

שהוצעה פעמים רבות על-ידי אורי אבנרי בנאומיו בבנטה. הצעת-ההחלטה רישית שהגיש אבנרי בעניין זה בכנסת, לא זכתה אלא בקולו של בילדב. גם "הונוס" במפלגת העבודה, בפרס"ם ובל"ע על הצב"ר עו בעדה והיא נדחתה כימעט פה אחד.

להביך ולהכשיל את האורח. כדי לזכות ביקרה ובאהדה בקרב ציבור-הקוראים. גם מדינאים ישראליים הועמדו לא פעם במבוכה רבה במסיבה כזו.

מצבו של סאדאת היה חמור הרבה יותר. העיתונאים כותבים לקוראים, שרבים מהם יהודים. היה להם תמריץ כפול לגרות את האורח הערבי ולהוציאו מכליו. הם הצליחו בכך. בתשובה על שאלה פרובוקטיביות, ואחרי היסוס של רגע, התפרץ סאדאת והשמיע הערות על יהודי מצריים ששלטו בכלי כלי ארצו, ועל יהודי שסירב למכור לו רדיו מפני שהשתתף במילחמה נגד ישראל ב-1948. לגבי סאדאת היה זה, מן הסתם, וידוי אישי ספונטני — אך לאוון היהודית צילצל הדבר כתער מולה אנטי-שמית מובהקת.

באמריקה נפתחה מערכה נגד סאדאת האנטי-שמי, ועיתוני ישראל הצטרפו למקהלה. ממשלת ישראל עמדה שוב במבוכה. הצטרפותה למסע היתה מרגיזה את פורד וקיסינג'ר, ואי-הצטרפות היתה חושפת אותה לתאשמות של פחדנות וחוסר גאווה לאומית.

"חלום אש"ף"

ל רקע דומה צמחה גם התקרית השלישית. סאדאת נשאל במסיבת-עיתונאים אם הוא תומך במצע הירשמי הישן של אש"ף, "מדינת דמוקרטית רבי-עדתית" (א)

הרדיו של סאדאת

חילונית, לפי גירסה אחרת). היתה זאת מלכודת מחוכמת ביותר, כי לנשיא מצרי אין כל אפשרות להסתייג בפומבי מסיסמה זו. לפני שנפסלה רשמית על-ידי אש"ף עצמו, אילו עשה זאת, היה הדבר משמש נשק בידי אויביו, המאשימים אותו ממילא בכגידה בעניין הפלסטיני.

לכן אמר סאדאת שהוא תומך ברעיון. דוברו חוסיין, כי חכוונה היא שמצריים תתמוך בכל תוכנית שתוגש על-ידי אש"ף. שרק היא רשאית להחליט בשם העם הפלסטיני.

היתה זאת התשובה הפוליטית היחידה האפשרית לסאדאת במצב הנוכחי. אך היא הפכה מייד חוד-מחץ להתקפה עליו. תועמ"ת לגנים יהודיים הכריזו כי הגנה חוסר המסווה מעל פרצופו האמיתי של סאדאת, הרוצה בהשמדת ישראל, וכו' וכו'.

היתה זו שטות גמורה. כי סאדאת עצמו הכריז פעמים רבות, גם בעת ביקורו באמריקה, שהוא חותר למדינה פלסטינית לצד ישראל. אבל מבחינה שיטתית היתה ההתקפה סבירה. גם היא העמידה את ממשלת ישראל במצב מבין. היא שר ללח מכל וכל כל מגע עם אש"ף, איך לשמור על יחס מתון כלפי סאדאת. כשזה מכריז בקול-יקולות שהוא תומך באש"ף?

למה להתפלל?

כאילו לא די בצרות האלה, באה הקומדיה של אולימפוס בתעלת-סואץ.

נראה כי הממשלה לא מצאה באירופה אונייה שיש לה מיטען המיועד באמת לנמל אילת. לכן נשלחה לאילת אונייה עם מיטען של מלט. המיטען דווקא למרכז הארץ. המעבר בתעלה היה מחוזה פוליטי גרידא, ועלה ביוקר.

בהגיע האונייה לפורט-סעיד, נסתבר כי חל שיבוש ישראלי טיפוסי בעניין טכני: תשלום דמי-המעבר. היה צורך בהמתנה מבישה, המצרים שמחו בבלוי על מבוכתם של הישראלים, וכך הפך גם אקט היסטורי זה לעניין די עגום.

בסוף חשבו על ידע איש בירושלים בבירור: האם להתפלל להצלחתו של סאדאת באמריקה, או לכישלונו?

דובר כהתירה תחת מעמדו של אש"ף. אין שום איש-ציבור שיתיה מוכן לכך. בדר"פ פורח. בכל זאת נדמה היה לי רבים בירושלים, כי יש עדיין סיכוי לי עניין — בתנאי שינהגו בני וחזירות מיד-בית. לכן החלט להבליט שאין לתעזה כל כוחה מדינית, וכי בעלי-התפקידים החד-שים ימלאו משימה מקצועית גרידא, ללא (המשך בעמוד 18)